

10.09.2024

Стрембицька Л.А.

Морфологія й орфографія

українська мова 8 клас

Мета: повторити, поглибити знання учнів про частини мови; актуалізувати знання учнів про основні орфограми, вивчені в попередніх класах; розвивати мовне чуття; удосконалювати вміння знаходити й виправляти помилки на вивчені правила; виховувати любов до природи.

- Який розділ науки про мову вивчає частини мови?
- Скільки частин мови є в українській мові?
- Які з них є самостійними (повнозначними)?
- Які частини мови є службовими? Назвіть їхні службові функції.
- Який розділ науки про мову вивчає правильне написання слів?
- Як дослівно перекладається грецьке слово орфографія?
- Визначити орфограми в словах осінній, м'ята, переливається. Що таке орфограма?
- Що таке орфографічне правило?

Проблемне завдання.

Визначте правильну форму. Які правила треба застосувати для вибору правильної форми слова?

I варіант: полють чи полять; стелють чи стелять; клеють чи клеять.

II варіант: столу — стола; двору — двора; варіанта — варіанту.

Орфографічний практикум.

Вставте пропущені букви. Виділіть у словах орфограми.

Рождаєт..ся м..лодія осін..я і м'яко на пл..че кладе кр..ло. (Б.

Олійник) Сипл..т..ся, ос..па..т..ся листя, горбляться б..рези, плаче і

посміха..т..ся крізь сл..о-зи осінь. (М. Стельмах) Є щастя в кожній боро..ьбі, коли м..та бл..зька, ясна. (Я. Воронько)

Розподільний диктант

Розподілити на три групи числівники: прості, складні, складені.

Кількасот, п'ятий, сто, тридцять сім, нуль цілих тридцять п'ять сотих, два, обидва, дванадцять, п'ять, сто вісімдесят шість, дев'яносто, дві п'яті.

Пояснювальний диктант

Записати речення, знайти займенники, визначити розряд за значенням, провідміняти вона, свій.

Без ядра горіх ніщо, як і людина без серця. Мудрим ніхто не вродився, а навчився. Весна ледачого не любить, вона проворного голубить. Кожна лисичка свій хвостик хвалить.

Творче конструювання

Доповнити загадки займенниками, визначити їх граматичні ознаки, синтаксичну роль.

1. Чорна корова ... світ поборола.
2. Що коло ... біжить, а не дожене?
3. У ... зимою білим цвітом сад зацвів, неначе літом.
4. Сама холодна, а ... припіка.
5. ... пряжі нема в продажі?
6. ... завжди правду каже?

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Записати речення. У кожному з речень над словами підписати частини мови самостійні та службові.

Журавлі лишають гнізда, холодком дихнули хмари. (Б.Олійник.)
 Зажурився на гнізді останній лелека, десь і він уже зібрався у краї далекі. (Л.Климчук.)
 Над ланами, гей, над ланами пролітали гуси клинами. (А.Качан.)
 Перепілка скаче боса і чогось печально просить: "Підпадьом". (К.Дужа.)
 О дикі гуси! Ваш політ колись мене погнав у світ. (В.Незвал.)
 Он іволги грають на флейтах, сховавшись на сивій вербі. (Б.Дегтярьов.)

МОРФОЛОГІЯ

РОЗДІЛ МОВОЗНАВСТВА, ЩО ВИВЧАЄ
 ЧАСТИНИ МОВИ, ЇХНІ ГРАМАТИЧНІ ОЗНАКИ І СПОСОБИ СЛОВОЗМІНИ

ЧАСТИНИ МОВИ (10)

САМОСТІЙНІ (6)

СЛУЖБОВІ (3) + ВИГУК

САМОСТІЙНІ ЧАСТИНИ МОВИ (6)

	ІМЕННИК (змінна ч.м.)	ПРИКМЕТНИК (змінна ч.м.)	ЧИСЛІВНИК (змінна ч.м.)	ЗАЙМЕННИК (змінна ч.м.)	ДІЄСЛОВО (змінна ч.м.)	ПРИСЛІВНИК (незмінна ч.м.)
ЛЕКСИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ	Предмет, особа	Ознака предмета	Число, кількість, порядок предмета при лічбі	Показує на предмет, особу, показує кількість, але не називає їх	Дія чи стан предмета	Ознака ознаки, дій чи стану
ПИТАННЯ	Хто? Що?	Який? Чий?	Скільки? Котрий?	Хто? Що? Який? Скільки? Котрий?	Що робити? Що зробити?	Як? Де? Куди? Звідки? Коли?
ПРИКЛАДИ	Край, радість, лоша	Світлий, зелений, Маринин	Чотири, сто сорок, двадцять	Я, ти, той, інший, всі	Вчити, виросли	Добре, там, туди, зліва, вчора
ЯКІМІНІ ЧЛЕНАМИ РЕЧЕННЯ БУВАЮТЬ	Щапет, присудок, додаток, обставина неузгоджене означення	Означення, підмет, частини іменного складеного присудка	Щапет, присудок, додаток, означення, обставина	Щапет, присудок, додаток, означення, обставина	Присудок, ріше-підмет, додаток, означення, обставина	Обставина, ріше-присудок, означення

СЛУЖБОВІ (3)

	ПРИЙМЕННИК	СПОЛУЧНИК	ЧАСТКА
ЛЕКСИЧНОГО ЗНАЧЕННЯ НЕ МАЮТЬ	Виражають відношення між словами у реченні	Служать для зв'язку однорідних членів речення та частин складного речення	Виражають відтінки слів і речень
ПРИКЛАДИ	З, в, на, під, від, перед, понад, над, без, для, до, через, між	А, але, що, щоб, бо, коли, як, мов, проте, і, як	Хай, пехай, би (б), мов, ледве, чи, навряд, хоч, тільки, аж, не, ж

НЕ БУВАЮТЬ ЧЛЕНАМИ РЕЧЕННЯ

ВИГУК

НЕ НАЗИВАЄ ПРЕДМЕТІВ, ОЗНАК, ДІЙ,
 НЕ СЛУЖИТЬ ДЛЯ ЗВ'ЯЗКУ СЛІВ У РЕЧЕННІ

ПРИКЛАДИ

НЕВІДМІНЮВАНА ЧАСТИНА МОВИ,
 ВИРАЖАЄ ПОЧУТТЯ І ВОЛЕВІЯВЛЕННЯ, АЛЕ НЕ НАЗИВАЄ ІХ

Ой, ах, о, ех, ай, цитть, гей, нумо, агов, цін-цін

НЕ БУВАЮТЬ ЧЛЕНАМИ РЕЧЕННЯ